

ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ, СОЦІОКУЛЬТУРНІ ТА МІЖКУЛЬТУРНІ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ

УДК 81'25:070:654.197:316.485.26

**ФАХОВА МОВА ТЕЛЕНОВИН:
ШЛЯХИ АНАЛІЗУ ТА ПЕРЕКЛАДУ**
Олександр БІЛОУС (Кропивницький, Україна)
e-mail: obilous1955@gmail.com

*Світлій пам'яті дорогих друзів-колег
Роксоляни Зорівчак, Тараса Кияка,
Лька Корунця, Олександра Огуя
присвячую*

БІЛОУС Олександр. ФАХОВА МОВА ТЕЛЕНОВИН: ШЛЯХИ АНАЛІЗУ ТА ПЕРЕКЛАДУ

Текст теленовин повинен бути максимально зрозумілим. У більшості випадків перекладачі зіштовхуються з перекладацькими труднощами, які є наслідком різниці між культурами та світоглядом. Перекладач теленовин має справу з різноманітною інформацією, різної тематики та сфер людської діяльності, він повинен вміло та максимально наближено до оригіналу передати зміст новини, дотримуючись при цьому часових рамок конкретної новини, так як кожна теленовина має суворі часові обмеження. В процесі перекладу тексту теленовин важливим є збереження відповідності конкретних сегментів тексту конкретним візуальним зображенням, які їх супроводжують. Тобто, надзвичайно важливо передати не лише зміст новини, а і її форму.

Ключові слова: теленовини, фахова мова, переклад, публічна комунікація, гетерогенність, медіа-лінгвістика, редундантність, перекладацькі трансформації.

BILOUS Oleksandr. MASS MEDIA LANGUAGE FOR SPECIALIST PURPOSES: WAYS OF ANALYSIS AND TRANSLATION

The TV news text should be as clear as possible. In the majority of cases, translators encounter translation difficulties that are the result of the difference between cultures and world outlook. Translators deal with various information, different subjects and fields of human activity, they must transmit the content of the news skillfully and as close to the source as possible while adhering to the time frame of a particular news, as each TV news has strict time limits. When translating the TV news text it is important to maintain the relevance of specific segments of the text to the specific visual accompanying images. It is extremely important to convey not only the news content, but also the form. The TV news translation is performed in three stages: 1. Establishing the communicative task of the target text (Skopos). For example, an analysis of important elements of influence, a communicative goal, ways of its achievement. 2. Analysis of the source text. The translator determines whether there are words, phrases or sentences in the source text that will cause difficulties during the translation, and whether it is possible to carry out an adequate translation while complying with the form of the source text. 3. Transfer phase. The process of the news translation, applying the necessary translation transformations and changes for the target text to follow us and meet the time constraints imposed on this text within a certain video (Gawias 2004: 153-162). The process of the TV news translation depends on a number of extra-linguistic and linguistic factors, i.e. external factors that influence the production of the target text and their linguistic expression. In addition, the notion of mass media translation is somewhat different from the traditional notion of translation which is followed by the reproduction of the source text by means of the target language with the preservation of the form and content unity. The amount of the source text and the target one may vary greatly as some parts of the source text can be omitted. This is due to the need to avoid the redundancy of information, provided that its reduction does not lead to the loss of important facts that have the main sense of the text (Jüngst 2010: 129).

Key words: TV news, language for specialist purposes, translation, public communication, heterogeneous, media linguistics, redundancy, translation transformations.

Засоби масової інформації щодня повідомляють про актуальні події з усього світу. Вони транслюють інформацію не тільки між країнами, а й виступають посередниками між різними культурами. Таке посередництво здійснюється в першу чергу завдяки перекладу іншомовного матеріалу. У сучасному глобалізованому світі зросла потреба в перекладі теленовин (*актуальність*).

Завдання перекладачів, які працюють у цій галузі, полягає в подоланні міжкультурних бар'єрів та створенні каналів міжкультурної комунікації. Перекладацька діяльність як процес подолання міжкультурних бар'єрів (*об'єкт*) є важливим фактором у процесі міжнаціональної комунікації через засоби масової інформації. У нашому випадку ми розглядаємо конкретний різновид ЗМІ – теленовини [11]. Проте слід відмітити, що в межах перекладознавчої науки результати досліджень текстів засобів масової інформації були представлені лише окремими прикладами у фаховій вітчизняній та зарубіжній літературі. Ґрунтового аналізу перекладу німецькомовних засобів масової інформації українською мовою (*предмет*) досі немає. Німецькі дослідниці Крістіна Шеффнер та Сюзана Баснетт зазначають: «Роль перекладу новин часто недооцінюється або зовсім не береться до уваги»

[8, с. 35]. Зважаючи на той факт, що процеси, які протікають під час інтерлінгвальної обробки текстів засобів масової інформації та питання їх перекладу майже не досліджені, ми присвятили нашу розвідку саме дослідженню фахової мови теленовін „Deutsche Welle“ та особливостям їх перекладу українською (*завдання*). Адже: 1) теленовіни продукують значну частину сучасного словникового запасу та граматичних інновацій; 2) переклад теленовін стимулює запозичення іншомовного словникового запасу. На відміну від інших фахових мов, мова телевізійних новин не просто документує нові елементи словникового запасу, а сприяє їх входженню у загальний вжиток. Мова знаходиться в динамічному розвитку, постійно змінюється, пристосовуючись до потреб сучасного суспільства. Засоби масової інформації сприяють цьому та прискорюють зміни в мові.

Суть теленовіни як односторонньої публічної комунікації. Теленовіни відіграють значну роль у контексті розвитку міжнародних відносин різних країн світу. Звичайно, в першу чергу, до перекладу звертаються в друкованих виданнях, які виходять кількома мовами, наприклад, Deutschland, National Geographic Magazine тощо. Однак за останні роки значно зріс попит на переклад текстів **теленовін**. На це вплинуло розповсюдження аудіовізуальних каналів міжнародної інформації, таких як Euronews, BBC, France 24, DW. Теленовіни „Deutsche Welle“ на разі перекладаються тридцятьма мовами світу, серед яких і українська, адже переклад теленовін „Deutsche Welle“ українською мовою певною мірою впливає на рівень інтеграції України в європейський простір. Завдяки якісно виконаному перекладу жителі України можуть дізнаватись про актуальні події політичного та економічного характеру в Європі та світі, про найновітніші досягнення в галузях медицини, техніки, екології, соціології тощо.

Телебачення – це один із трьох класичних засобів масової інформації, поряд з пресою та радіо. Коли ми говоримо про телебачення, то перш за все мова йде про односторонню публічну комунікацію: телевізійна служба транслює підготовлені редакцією теленовіни, які спрямовані на широке, дисперсне (різноманітне) коло глядачів. Тобто споживач інформації є масовим, тому врахувати особливості аудиторії достатньо складно, адже глядачі не беруть участь у тому, що бачать на екрані, вони не можуть втрутитись у процес комунікації, цей процес проходить односторонньо, не міжособистісно, не інтерактивно та не спонтанно. Глядачі дивляться ретельно відібрані, змонтовані в необхідній послідовності новини, які відображають найрізноманітніші сфери людської діяльності [19, с. 32-36].

На думку німецького дослідника в області медіа-лінгвістики Ульріха Шмітца перш ніж написати текст новин, журналісти та редактори обробляють та «відфільтровують» велику за об'ємом кількість інформації із різноманітних джерел: прес-служб, спілок, інформаційних служб тощо. 99% подій на планеті не висвітлюються у новинах лише тому, що телевізійні служби не дізнаються про них. Але це ще не все: понад 99% новин, про які все ж дізнаються телевізійні служби, ніколи не будуть донесені до глядачів, тому що вони, на думку редколегії, недостатньо важливі, фрагментарні або надто полемічні. Мова йде про жорсткий відбір матеріалу, який потрапляє на телебачення. Як правило, у теленовінах висвітлюються події національного та міжнародного значення у різних сферах людської діяльності. Хоча локальні телеканали, зазвичай, не дотримуються цієї тенденції, висвітлюючи події, актуальні в своєму регіоні [19, с. 79-81].

Розрізняють дві центральні функції теленовін: функцію інформування та функцію формування публічної думки. Функція інформування полягає в наданні масовій аудиторії актуальної інформації про події в різноманітних сферах людської діяльності. Німецький науковець Герман Мейн визначає її так: «Засоби масової інформації повинні інформувати якомога повніше та зрозуміліше, щоб громадяни мали змогу критично сприймати події в різних сферах суспільного життя» [18, с. 115]. Важливість функції інформування беззаперечна, тому що особисті знання людей складають не більше 20 % від власного досвіду. Більша частина інформації засвоюється саме із засобів масової інформації. Німецький соціолог Ніклас Луманн формулює навіть таку думку: «Все, що ми знаємо про суспільство, про світ, у якому ми живемо, ми знаємо із засобів масової інформації» [16, с. 13]. До того ж більшість людей не мають можливості перевірити правильність і достовірність новин, перекладених іншими мовами.

Під функцією формування публічної думки слід розуміти вплив на формування публічної свідомості та суспільних норм, тим самим реалізується функція соціального контролю. Спираючись на функції новин, виділяють відповідні комунікативні завдання теленовин: а) надання об'єктивної інформації, тобто орієнтація на факти, та б) цілеспрямований вплив на думку глядача. Текст теленовин ретельно продуманий, тому глядач, зазвичай, не відчуває очевидного впливу на свою особистість та його думки.

Трансляція інформації в теленовинах визначається за трьома принципами: 1) принцип повноти інформації; 2) принцип об'єктивності інформації та 3) принцип зрозумілості/доступності [16, с. 13]. Якість змісту новин залежить від дотримання цих принципів.

Фахова мова теленовин. Продукування тексту теленовин. Телебачення – це поєднання зображення та звуку, тому **фахова мова телебачення** є частиною мультимодального процесу, який передбачає взаємодію озвученого/написаного тексту, рухомих/нерухомих зображень, музики, тональності тощо. Ці фактори – поряд з тематикою та метою новин – створюють мову телебачення [19, с. 61].

Як зазначає видатний український дослідник фахових мов, термінознавства та проблем перекладу Тарас Кияк, фаховою мовою в широкому розумінні можна називати сукупність усіх мовних засобів, які застосовуються у професійно замкнутій сфері комунікації з метою забезпечення порозуміння між людьми, які працюють у цій сфері [4, с. 28]. І ця дефініція майже повністю співпадає з думкою німецької дослідниці Надіне Шерр, яка підтверджує, що фахова мова – це сукупність мовних виразів, які слугують для комунікації конкретних груп людей, як правило, людей певної професії [17, с. 26].

Однак **фахова мова теленовин** – це особливий стиль, за яким створюються та презентуються глядачеві тексти новин для телебачення. Зазвичай, телевізійні служби новин встановлюють власні вимоги до мови теленовин, однак існують загальні правила, яких дотримуються всі редактори теленовин. Від мовного оформлення залежить те, в якому світлі подаються події та яка думка сформується у реципієнта цих новин. В процесі перекладу вагомим значення набуває збереження прагматики тексту оригіналу та перенесення її в текст перекладу засобами мови перекладу [21, с. 159-163].

Поняття **фахова мова теленовин** має специфічний характер. Під нею розуміється не власна мова телебачення чи журналістська фахова мова. Мова теленовин – це специфічний спосіб використання мови з урахуванням комунікативних вимог конкретних телеканалів. Через свою гетерогенність (різномірність) мова теленовин іноді позначається поняттям змішана мова [4, с. 28-29]. Фахова мова теленовин не є закритою системою. Її особливість полягає в тому, що вона орієнтована на загальні маси. В свою чергу, це вимагає високого рівня зрозумілості тексту теленовин задля його максимального сприймання глядачами. Повідомлення для теленовин мають бути сформульованими чітко, коротко та зрозуміло. Речення теленовин повинні бути простими. Редактори повинні уникати складних конструкцій чи незрозумілих загалом слів. Глядач повинен розуміти новину, а не відволікати увагу на незрозумілі слова. Тому стає очевидним, що мова теленовин не повинна значно відрізнятися від мови повсякденного спілкування. Якщо перенаситити текст новин термінологією, глядачі недостатньо сприйматимуть і погано запам'ятовуватимуть почуту інформацію. Нагадаємо, що головна мета теленовин і телебачення загалом – інформувати слухача та/або впливати на його думку [14, с. 205-212].

Тому, незважаючи на той факт, що мова теленовин не є гомогенною (однорідною) мовною системою, вона все ж має свої характерні особливості. Для мови теленовин характерне використання вербального стилю для кращого сприймання почутого глядачами тексту, так як у повсякденному житті спілкування відбувається саме у цьому стилі. На лексичному рівні це соціально-політична лексика, економічна та політична термінологія, іноді наукова термінологія, англіцизми, активне використання чи створення неологізмів, емоційно-забарвлена лексика, власні назви та імена, використання складних слів, характерних для німецької мови [14, с. 231].

Процес продукування тексту теленовин передбачає виконання вимог щодо змісту самої новини, а саме: висвітлення головної події із вказівкою хронотопу події, тобто її

взаємопов'язаних часових і просторових характеристик. Теленовинам характерне поєднання тексту та зображення. Тобто глядач акустично чує текст, який підкріплюється відповідними зображеннями. Тому потенціал мовного впливу телевізійних новин надзвичайно високий [14, с. 45]. Теленовини здебільшого ретельно підготовлені в письмовому вигляді, навіть, якщо здається, що мовлення спонтанне. Спектр дуже широкий – це може бути електронне табло, з якого ведучий теленовин читає текст новин, це можуть бути частково або повністю завчені на пам'ять ролі (наприклад, під час інтерв'ю з політиками), сюди відносяться також картки з ключовими фразами, які отримують модератори. Тому, незважаючи на модально усну форму, глядачі переважно мають справу з концептуально різними письмовими формами [9, с. 92].

Більшість теленовин побудовані не як розповідь, а тому інформація подається окремими реченнями, блоками речень. Таке уникання когерентних структур пояснюється тим, що теленовини модульно складаються з різних типів тексту: мовлення ведучого теленовин, повідомлення кореспондентів, інтерв'ю тощо. При чому кожна нова смислова частина може бути абсолютно непов'язаною з попередньою. Теленовини є модульно фрагментарними структурами на **макрорівні** (часткова відсутність когезії та когерентності між фрагментами теленовини, тобто зв'язок між частинами неповний та немає чіткої інтерференційної картини) та на **мікрорівні** (часткова відсутність когезії та когерентності між окремими частинами тексту та окремими реченнями) [9, с. 117-119].

Коли ми говоримо про мову теленовин, особливого значення набуває взаємозв'язок п'яти основних модусів (притаманних властивостей): озвученого/написаного тексту, рухомих/нерухомих зображень, аудіо доріжки/музики, тональності та інших звуків. Якість поєднання цих модусів зумовлює якість семіотики теленовин. Тобто у теленовинах вербальний текст та зображення, безсумнівно, стають інтегрованим цілісним текстом. Вербальний текст та візуальні зображення виступають у семантико-семіотичних відносинах. Однак, слід наголосити, що у теленовинах спочатку створюється текст новини, а вже потім монтується відповідний відеоряд [12, с. 48]. Для нашого дослідження релевантним є саме текст теленовин.

Особливості формату теленовин „Deutsche Welle“. Формат теленовин „Deutsche Welle” має свої характерні особливості. Новини, що транслюються в режимі онлайн, зберігаються в архіві медіатеки сайту „Deutsche Welle”. Відповідно кожна новина отримує власний заголовок, за яким її можна знайти на сайті. Коли відкривається безпосередньо сторінка певної новини, під заголовком розміщується коротка анотація новини (3-5 речень). Під заголовком та короткою анотацією знаходиться сама новина в форматі відео. Тривалість новин варіюється від 1 хвилини 30 секунд до 6 хвилин, залежно від обсягу інформації, що повідомляється. Таким чином, спочатку глядач має змогу ознайомитися із основною метою повідомлення на основі змісту та анотації, налаштувавшись на сприйняття певної інформації, а потім безпосередньо проглянути новину.

Структура новин складається з таких блоків:

- мовлення ведучого за кадром, яке супроводжується відеорядом;
- мовлення кореспондентів з місця подій;
- інтерв'ю політичних, наукових діячів, пересічних громадян тощо.

Повний текст кожної окремої новини, враховуючи заголовок та анотацію, є модульно фрагментарним, тому що кожна нова смислова частина тексту може бути непов'язаною з попередньою. Граматичні засоби когезії іноді відсутні між частинами тексту та окремими реченнями.

Мовні характеристики текстів новин „Deutsche Welle” мають свої особливості. На синтаксичному рівні характерним є використання переважно вербального стилю. Дієслова та іменники розподіляються пропорційно. Їхнє лексичне значення зберігається в повному обсязі. Вербальний стиль використовується для кращого сприймання почутого глядачами тексту, так як у повсякденному житті спілкування відбувається саме у цьому стилі. У текстах теленовин досить часто цитуються висловлення політиків, інших впливових людей, громадян. Наступною характерною ознакою є переважне використання простих речень. Варто зазначити й наявність односкладних речень, що не є характерним для німецької мови, однак у текстах теленовин ця синтаксична структура присутня. На лексичному рівні часто

вживаними є соціально-політична лексика, економічна та політична термінологія, іноді наукова термінологія, англіцизми, активне використання чи створення неологізмів, емоційно-забарвлена лексика, реалії, власні назви та імена. Враховуючи той факт, що в структурі теленовин мають місце інтерв'ю, слід вказати на наявність в текстах допоміжних слів – часток. Специфіка німецької мови полягає також у насиченості текстів складними словами.

Переклад теленовин. Труднощі. Вимоги до перекладача. Кожен перекладений текст передає певну інформацію з тексту оригіналу. Завдання тексту перекладу полягає у передачі певного впливу на реципієнта. Вплив виникає внаслідок процесу комунікації між адресантом та адресатом та має певні наслідки. Тому від перекладача вимагається володіти вмінням адекватно передавати події, описані в новинах, та водночас зберігати комунікативну мету тексту оригіналу, адже метою кожної теленовини є здійснення впливу на глядача.

В основі процесу комунікації лежить розуміння, тобто повноцінне сприйняття інформації та інтуїтивне розуміння її суті. Це є **актуальним** і для перекладу, який у певній мірі трактується як комунікація, особливо у сфері засобів масової інформації [9, с. 145]. Переклад тексту – це процес переформування тексту оригіналу в текст перекладу, це процес розуміння імпліцитної інформації та оформлення її мовними засобами мови перекладу. На нашу думку, перекладач не має права випускати незрозумілу йому інформацію, він повинен зрозуміти повідомлення і чітко сформулювати його суть. Текст теленовин містить в собі тільки найважливішу інформацію, тому випущення певних елементів змісту неприпустиме.

До **перекладачів** текстів засобів масової інформації ставляться наступні вимоги:

- висока мовна компетенція, як рідної мови, так і іноземної;
- перекладацька компетенція;
- загальна ерудованість та обізнаність;
- предметні знання, слідування за актуальними суспільно-політичними, економічними, науковими та культурними подіями в світі;
- здатність до самостійного динамічного мислення, встановлення логічно-наслідкових зв'язків [10, с. 134].

Текст теленовин повинен бути максимально зрозумілим. У більшості випадків перекладачі зіштовхуються з перекладацькими труднощами, які є наслідком різниці між культурами та світоглядом. Перекладач має справу з різноманітною інформацією, різної тематики та сфер людської діяльності, він повинен вміло та максимально наближено до оригіналу передати зміст новини, дотримуючись при цьому часових рамок конкретної новини, так як кожна теленовина має суворі часові обмеження. В процесі перекладу тексту теленовин важливим є збереження відповідності конкретних сегментів тексту конкретним візуальним зображенням, які їх супроводжують. Тобто, надзвичайно важливо передати не лише зміст новини, а і її форму.

Переклад теленовини здійснюється трьома кроками:

1. *Визначення комунікативного завдання тексту перекладу (скопосу).* Наприклад, аналіз важливих елементів впливу, комунікативної мети, способів її досягнення.
2. *Аналіз тексту оригіналу.* Перекладач визначає, чи є у тексті оригіналу слова, фрази чи речення, які спричиняють труднощі під час перекладу, та чи можливо виконати адекватний переклад із дотриманням форми тексту оригіналу.
3. *Фаза трансферу.* Процес перекладу новини, застосування необхідних перекладацьких трансформацій та змін, аби текст перекладу був узуальним та відповідав часовим обмеженням, які накладаються на цей текст в межах певного відеоряду [11, с. 153-162].

Процес перекладу теленовин залежить від низки екстралінгвістичних та лінгвістичних факторів, тобто зовнішніх чинників, які впливають на продукування тексту перекладу та їх мовного вираження. До того ж, поняття перекладу в галузі засобів масової інформації дещо відрізняється від традиційного поняття перекладу, за яким відбувається відтворення тексту оригіналу засобами мови перекладу зі збереженням єдності форми та змісту. Об'єм тексту оригіналу та перекладу може значно відрізнятись, так як деякі частини тексту оригіналу можуть опускатися. Це зумовлено необхідністю уникнення редундантності (тобто

надлишковості) інформації за умови, якщо її скорочення не призведе до втрати важливих фактів, які несуть основне смислове навантаження тексту [12, с. 129].

Щоб проаналізувати текст оригіналу, доречно, на наш погляд, використати комунікативну модель американського теоретика лінійної моделі комунікації Гарольда Ласвелла. Дослідник вважає, що найзручнішим шляхом опису процесу комунікації є відповідь на наступні питання: Хто говорить? Що говорить? Який канал комунікації використовується? Кому передається повідомлення? Яка комунікативна мета? Тобто, *екстралінгвістичними факторами* при комунікації слугують: адресант, адресат, комунікативна мета, канал комунікації, місце, час, намір, функція повідомлення. Відповідно до *лінгвістичних факторів* належать наступні: зміст повідомлення, тематика, пресупозиція, форма тексту, невербальні засоби, лексика, синтаксис, тон. Ця схема уможлиблює ґрунтовний аналіз тексту оригіналу та спрощує процес перекладу [13, с. 13].

Труднощі фахового перекладу розглядаються на основі окремих складових мовної системи, а саме: граматики (синтаксис, морфологія) та лексики. Практично всі синтаксичні та морфологічні категорії можуть спричиняти труднощі під час перекладу, оскільки в мові оригіналу та перекладу можуть бути наявні істотні відмінності. Найважливішими синтаксичними феноменами, які створюють труднощі під час перекладу теленовін, є дієприкметникові та дієприслівникові звороти, безособові конструкції, пасивний та умовний стани, зворотні дієслова, часові форми, рамкові конструкції, порядок слів у реченні, складносурядні та складнопідрядні речення [20, с. 173].

Що стосується лексики, труднощі можуть виникати під час перекладу різних видів типових для німецької мови складних слів, які в українській мові зазвичай передаються декількома словами. Складність передачі семантичного значення лексичних одиниць полягає у відмінностях світоглядної картини носіїв двох порівнюваних мов. Теленовіни повідомляють про найновіші події та найновіші розробки у різних сферах життя, тож мова теленовін може включати *неологізми*. І тому досить часто перекладач зіштовхується з проблемою, коли у мові перекладу ще не з'явився еквівалент цього слова. Тому в таких випадках застосовують такі перекладацькі трансформації, як калькування чи транскодування. При чому в перекладі теленовін неможливе застосування перекладацьких виносков, за допомогою яких можна було б пояснити неологізм, що створює додаткові перекладацькі труднощі [15, с. 219]. Також слід наголосити, що перекладач має справу з *неповними/частковими еквівалентами* [5, с. 217; 7]. Денотативне значення лексичної одиниці мови оригіналу може позначатись сумою певних лексичних одиниць мови перекладу та мати лише часткові еквіваленти у мові перекладу, або взагалі не мати еквівалентів. Це актуально, наприклад, під час перекладу реалій, які позначають специфічні особливості культури [3; 2]. Політична та правова термінологія має свою специфіку у кожній окремій державі, тому вимагає особливої уваги під час перекладу. *Переклад імен та власних назв* [1; 4, с. 127-128] також посідає вагоме місце, оскільки тексти теленовін насичені іменами впливових людей політичного світу. Наступною типовою проблемою під час перекладу з німецької мови є допоміжні слова, як, наприклад, частки, прийменники, означені та неозначені артиклі, функція яких полягає у вираженні мовця до повідомленого.

Труднощі дослідження процесу перекладу полягають не тільки в теоретичному моделюванні, а й у емпіричному дослідженні окремих процесів, які відбуваються «в голові перекладача», і за якими не можна безпосередньо спостерігати.

Перспектива дослідження. У перекладознавчій науці немає чітко встановлених класифікацій перекладацьких трансформацій, які стосуються перекладу мас-медіа. На це є мінімум дві основні причини: по-перше, недостатнє дослідження цієї гілки перекладу, а саме перекладу теленовін, по-друге, мова теленовін не є гомогенною, тобто однорідною. У подальших розвідках ми маємо за мету сфокусуватись на різних аспектах перекладу текстів теленовін, таких як: переклад *на рівні тексту* (порівняння обсягу тексту оригіналу та перекладу, шляхи перенесення засобів зв'язності, зокрема редундантність та повтори, переклад заголовків теленовін); на *граматичних особливостях перекладу* (синтаксичні перетворення при перекладі, переклад складних слів у теленовінах); на *лексичних особливостях перекладу* (на способах перекладу неологізмів, реалій, власних назв та імен, на

перекладі економічної та соціально-політичної лексики, на перекладі абревіатур саме у текстах теленовін). Під час аналізу перекладів конкретних текстів теленовін слід спиратися на вже існуючі класифікації перекладацьких трансформацій та розробляти власні класифікації перекладацьких прийомів по кожному аспекту дослідження перекладу теленовін.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Білоус О.М. Назви художніх творів: головні чинники ідейно-образної інформації оригіналу та його перекладу / О.М.Білоус // Наукові записки. – Серія: філологічні науки (мовознавство). – Випуск 116. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В.Винниченка, 2013. – С. 75–80.
2. Білоус О. І. Реалії: шляхи аналізу та перекладу / О. І. Білоус // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. – 2006. – Випуск 726. – С. 207–212.
3. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад (на матеріалі англійських перекладів української прози) / Р. П. Зорівчак. – Львів: Вид-во при ЛНУ, 1989. – 216 с.
4. Кияк Т. Р. Теорія та практика перекладу (німецька мова) / Т. Р. Кияк, О. Д. Огуй, А. М. Науменко. – Вінниця: Нова книга, 2006. – 592с.
5. Корунець І.В. Вступ до перекладознавства. Підручник / І.В.Корунець.– Вінниця: Нова книга, 2008.– 512 с.
6. Огуй О.Д. Перекладознавство і лексичні категорії: слово, значення та інформація / О. Д. Огуй // Науковий вісник Чернівецького університету. Вип. 341: Германська філологія. – Чернівці: Рута, 2007. – С. 128–138.
7. Стасюк Б.В. Труднощі перекладу заголовків і проблема неповноеквівалентності / Б.В.Стасюк // Наукові записки. – Випуск 81 (4).– Серія: Філологічні науки (мовознавство): У 4 ч.– Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В.Винниченка, 2009.– С.314–319.
8. Bielsa E. Translation in global news / Esperanza Bielsa, Susan Bassnett. – Routledge, 2009. – 162 p.
9. Breuer U. Mediensprache. Medienkritik. / Ulrich Breuer, Jarmo Korhonen. – Frankfurt am Main: Peter Lang, 2001. – 386 S.
10. Emsel M. Brocken: Übersetzen und interkulturelle Kommunikation / Martiina Emsel. – Frankfurt am Main: Lang, 2007. – 385 S.
11. Gawias Ch. Nachrichten – heißer Draht zwischen Lebenswelten / Christine Gawias. – Frankfurt am Main: Peter Lang, 2004. – 292 S.
12. Jüngst H. E. Audiovisuelles Übersetzen: ein Lehr- und Arbeitsbuch / Heike E. Jüngst. – Tübingen: Narr Francke Attempto Verlag, 2010. – 197 S.
13. Kallmeyer w. Perspektiven auf Mediensprache und Medienkommunikation / Werner Kallmeyer, Maja N. Volodina. – Mannheim: Institut für Deutsche Sprache, 2005. – S. 9-14.
14. Pirazzini D. Übersetzen als Verhandlung / Daniela Pirazzini. – Frankfurt, M.: Lang, 2012. – 222 S.
15. Plümer N. Anglizismus – Purismus – Sprachliche Identität / Nicole Plümer. – Frankfurt am Main: Peter Lang, 2000. – 320 S.
16. Qi F. Sequence and Structure Determinants of Translation / Fei Qi. – München: Universitätsbibliothek der TU München, 2018. – 123 S. Online-Ressource: <https://opac.ub.uni-mainz.de>
17. Scherr N. Die Übersetzung amerikanischer Texte in deutschen Printmedien / Nadine Scherr. – Frankfurt am Main: Peter Lang, 2013. – 280 S.
18. Schlincker I. Sekundäre Oralität als Form moderner Medienkommunikation. Linguistische Untersuchungen zur Sprache der Fernsehrichten / Ina Schlincker. – Bochum, 2003. – 291 S.
19. Schmitz U. Einführung in die Medienlinguistik / Ulrich Schmitz. – Darmstadt: WBG, 2015. – 152 S.
20. Schreiber M. Grundlagen der Übersetzungswissenschaft / Michael Schreiber. – Band 49. – Berlin/Boston: Walter de Gruyter, 2017. – 348 S.
21. Volodina M. Mediensprache und Medienkommunikation im interdisziplinären und interkulturellen Vergleich / Maja N. Volodina. – Mannheim: Institut für Deutsche Sprache, 2013. – 300 S.

REFERENCES

1. Bilous, O. M. (2013). Nazvy khudozhnikh tvoriv: holovni chynnyky ideino-obraznoi informatsii oryhinalu ta yoho perekladu // Naukovi zapysky [Fiction Works Titles: Main Factors of the Source Text Ideas and Imagery and Its Translation // Research Bulletin]. Kirovohrad.
2. Bilous, O. I. (2006). Realii: shliakhy analizu ta perekladu // Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu im. V. N. Karazina [Nationally-biased Lexis: Analysis and Translation Ways // V. N. Karazin Kharkiv National University Bulletin]. Kharkiv.
3. Zorivchak, R. P. (1989). Realiia i pereklad (na materiali anhlomovnykh perekladiv ukrainskoi prozy) [Nationally-biased Lexis and Translation: a Case Study of English Translations of Ukrainian Prose]. Lviv: Vyd-vo pry LNU.
4. Kyiak, T. R. (2006). Teoriia i praktyka perekladu (nimetska mova). [Theory and Practice of Translation (German Language)]. Vinnytsia. Nova Knyha.
5. Korunets, I. V. (2008). Vstup do perekladoznavstva [Introduction to Translation Studies]. Vinnytsia. Nova Knyha.
6. Ohui, O. D. (2007). Perekladoznavstvo i leksychni kategorii: slovo, znachennia ta informatsiia // Germanska filologiiia [Translation and Lexical Categories: Word, Meaning, and Information // Germanic Philology]. Chernivtsi. Ruta.
7. Stasiuk, B. V. (2009). Trudnoshchi perekladu zaholovkiv i problema nepovnoekvivalentnosti // Naukovi zapysky [Titles Translation Problems and the Issue of Semi-equivalence // Research Bulletin]. Kirovohrad.
8. Bielsa, E. (2009.). Translation in global news. Routledge.

9. Breuer, U. (2001). *Mediensprache. Medienkritik* [The Language of Mass Media. Critics on Mass Media]. Frankfurt am Main: Peter Lang.
10. Emsel, M. (2007). *Brocken: Übersetzen und interkulturelle Kommunikation* [Translation and Cross-cultural Communication]. Frankfurt am Main: Lang.
11. Gawias, Ch. (2004). *Nachrichten – heißer Draht zwischen Lebenswelten* [News – a Hot Link between Living Worlds]. Frankfurt am Main: Peter Lang.
12. Jüngst, H. E. (2010). *Audiovisuelles Übersetzen: ein Lehr- und Arbeitsbuch* [Audiovisual Translation – Student book and Workbook]. Tübingen: Narr Francke Attempto Verlag.
13. Kallmeyer, W. (2005). *Perspektiven auf Mediensprache und Medienkommunikation* [Mass Media Language and Communication Perspectives]. Mannheim: Institut für Deutsche Sprache.
14. Pirazzini, D. (2012). *Übersetzen als Verhandlung* [Translation as Action]. Frankfurt, M.: Lang.
15. Plümer, N. (2000). *Anglizismus – Purismus – Sprachliche Identität* [English Loan Words – Purisms – Language Identity]. Frankfurt am Main: Peter Lang.
16. Qi, F. (2018). *Sequence and Structure Determinants of Translation* / Fei Qi. München: Universitätsbibliothek der TU München. Online-Ressource: <https://opac.ub.uni-mainz.de>.
17. Scherr, N. (2013). *Die Übersetzung amerikanischer Texte in deutschen Printmedien* [American Texts Translation in German Printing Media]. Frankfurt am Main: Peter Lang.
18. Schlincker, I. (2003). *Sekundäre Oralität als Form moderner Medienkommunikation. Linguistische Untersuchungen zur Sprache der Fernsehnachrichten* [Secondary Oral Expression as a Form of Modern Media Communication]. Bochum.
19. Schmitz, U. (2015). *Einführung in die Medienlinguistik*. [Introduction into Media Linguistics]. Darmstadt: WBG.
20. Schreiber, M. (2017). *Grundlagen der Übersetzungswissenschaft* [Basics of Translation Studies]. Berlin/Boston: Walter de Gruyter.
21. Volodina, M. (2013). *Mediensprache und Medienkommunikation im interdisziplinären und interkulturellen Vergleich* [Media Language and Media Communication in Interdisciplinary and Intercultural Comparison]. Mannheim: Institut für Deutsche Sprache.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Олександр Білоус – кандидат філологічних наук, професор, професор кафедри перекладу, прикладної та загальної лінгвістики, декан факультету іноземних мов Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка міста Кропивницький. Заслужений працівник освіти України.

Наукові інтереси: семантико-стилістичний аналіз художніх творів, теорія і практика перекладу германських мов.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Oleksandr Bilous – Doktor of Philosophy (Ph.D.), Full Professor, Professor of the Department of Translation, Applied and General Linguistics, Dean of the School of Foreign Languages, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University in Kropyvnytskyi, Honoured Educator of Ukraine.

Research interest: semantic and stylistic analysis of fiction texts, theory and practice of translation of Germanic languages.

УДК 811.111'342.9

ВІДТВОРЕННЯ ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ ІНФОРМАЦІЇ У ПРОЦЕСІ ПЕРЕКЛАДУ

Світлана АМЕЛІНА (Київ, Україна)

e-mail: svetlanaamelina@ukr.net

AMELINA Svetlana. ВІДТВОРЕННЯ ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ ІНФОРМАЦІЇ У ПРОЦЕСІ ПЕРЕКЛАДУ

У статті розглянуто питання відтворення функціональної інформації під час перекладу науково-технічних текстів з німецької мови українською. Встановлено, що передача інформації здійснюється здебільшого шляхом використання лексико-граматичних трансформацій, що сприяє досягненню адекватності перекладу. Основними видами лексико-граматичних трансформацій для досягнення адекватного відтворення функціональної інформації у сфері науки й техніки є вилучення і додавання лексем.

Ключові слова: функціональна інформація, науково-технічні тексти, переклад, адекватність, лексико-граматичні трансформації.

AMELINA Svetlana. REPRODUCTION OF FUNCTIONAL INFORMATION DURING TRANSLATION PROCESS

The article deals with the reproduction of functional information when translating scientific and technical texts from German into Ukrainian. In this context, the problem of translation adequacy arises, associated with the use of translational transformations while simultaneously maintaining and transmitting invariant text content. Transformations in translation studies mean the methods of translation, which consist in changing the formal (lexical or grammatical transformations) or semantic (semantic transformations) components of the source text while maintaining the information intended for transmission. It is established that the transfer of information is carried out mainly through the use of lexical and grammatical transformations, which contributes to the achievement of the adequacy of translation. The main types of lexical and grammatical transformations that are used to achieve adequate reproduction of functional information in the field of science and technology are omission and addition of lexemes. The peculiarities of German scientific and technical texts include: accuracy, conciseness, saturation with the terminology of the industry, contextual uniqueness, orientation for use in solving production problems, and the tendency towards unification. It is expedient to use an information model in the translation process of texts of such kind. This translation. This model is based on the fact that the translator takes into account the presence of different types of information in the text. One of the main advantages of an information translation model is the relief for the